

Når kan en privatpraktiserende tannlege nekte å motta/behandle en pasient?

Utgangspunktet er at private rettssubjekter har full frihet til å la være å inngå avtaler og til selv å bestemme hvem man ønsker å inngå avtale med. Dette kalles kontraktsfrihet og er et grunnleggende rettsvilkår. Fra dette utgangspunkt gjelder imidlertid en rekke unntak.

Helsepersonellovens § 7 pålegger helsepersonell å yte hjelp når det er påtrengende nødvendig. Selv om det kan være gjenstand for skjønn om når hjelpen er «påtrengende nødvendig», gir bestemmelsen et pålegg om å behandle i slike tilfeller. Helsepersonellet – tannlegen – kan altså som utgangspunkt ikke avvise pasienter som er i en slik situasjon. Loven anviser bare et unntak; at det er annet kvalifisert helsepersonell som påtar seg å gi helsehjelpen. I prinsippet er det derfor ikke rettslig grunnlag for å avvise pasienten med å vise til at det er andre praktiserende tannleger i området. Tannlegen bør forvisse seg om at pasienten vil bli tatt imot hos kollegaen.

For tannleger er bestemmelsen om forsvarlighet i § 4 i helsepersonelloven av særlig interesse i denne sammenheng. Første ledd i bestemmelsen lyder slik: «Helsepersonell skal utføre sitt arbeid i samsvar med de krav til faglig forsvarlighet og omsorgsfull hjelp som kan forventes ut fra helsepersonellens kvalifikasjoner, arbeidets karakter og situasjonen for øvrig.» Bestemmelsen bygger på tilsvarende bestemmelse i de tidligere lege- og tannlegelover.

Saklige grunner

Der fremgår det klart av lovforarbeidene at det å *unnlate* å ta en pasient under behandling kan være et brudd på forsvarlighetskriteriet. Bestemmelsen forutsetter at tannlegen må ha en saklig grunn for nektelsen. Kriteriet er således hva er «saklig grunn» i denne sammenheng?

For liberale yrkesutøvere er tillitsfor-

holdet mellom pasient og helsepersonell særlig viktig. Dersom tillitsforholdet ikke er tilstede, kan dette være en saklig grunn til å nekte å inngå avtale om behandling. I lovens forarbeider er det vist til at leger har nektet å behandle en likningsfunksjonær og barn av en som har polemisert mot legen i avisen. Dette er ikke saklig grunn til å nekte å motta pasienten.

Det er i alminnelighet antatt at nektning kan skje dersom tannlegen kan henvise til stor arbeidsbelastning. Forutsetningen er at vedkommende f.eks. ikke tar i mot nye pasienter, har innskrenket arbeidstid eller lignende. Det er også akseptert som saklig grunn at tannlegen ikke er faglig kompetent til å utføre den nødvendige behandling. Det må i slike tilfeller forventes at tannlegen henviser til annet faglig kompetent helsepersonell.

Dersom pasienten er kjent som en notorisk dårlig betaler, kan også dette være et grunnlag til å avslå å motta pasienten. I et slikt tilfelle må tannlegen kunne fremlegge sikre holdepunkter for at antagelsen er riktig.

Dersom en pasient har opptrådt truende overfor helsepersonell, kan dette være en grunn for å nekte å motta pasienten forutsatt at dette har skapt frykt hos tannlegen eller det øvrige personell.

Ikke saklige grunner

Pasienten har en smittsom sykdom, og tannlegen er engstelig for å bli smittet. En del av forsvarligheten er at tannlegen skal holde et hygieneregime som beskytter både eget helsepersonell og andre pasienter mot smitte. Dette gjelder uansett om pasienten informerer om sykdommen eller ikke.

Det er tannleger som har avvist pasienter med den begrunnelse at ved å behandle dem, kan vedkommende miste sitt eksistensgrunnlag fordi andre pasienter vil boikotte praksisen. Det kan ikke utelukkes at dette kan være en saklig grunn, men det må kreves at

tannlegen kan bevise påstanden. Det vil normalt være meget vanskelig.

Det har forekommet tilfeller hvor tannlegen har avvist pasienter med den begrunnelse at disse kan bli behandlet i Den offentlige tannhelsetjenesten. En slik generell avvisning kan ikke anses som saklig. Det ansees heller ikke å være saklig grunn å nekte å behandle sosialklientell.

Noen pasienter er kjent som notoriske kranglefanter, f.eks. pasienter som klager på all behandling. Den omstendighet at vedkommende pasient stadig skifter tannlege og/eller klager på behandling, er i utgangspunktet ikke tilstrekkelig grunn til avvisning.

Det vil heller ikke bli akseptert som saklig nektelse at tannlegen f.eks. ikke behandler funksjonshemmede. Det kan imidlertid tenkes at funksjonshemningen er av en slik karakter at tannlegens utstyr etc. gjør at behandling ikke lar seg gjennomføre. I slike tilfeller må nektelsen ansees saklig.

Avvisning uten saklig grunn

Pasienten – foresatte eller advokat – kan bringe saken inn for Helsetilsynet i fylket som kan behandle henvendelsen og eventuelt kritisere forholdet. Dersom Helsetilsynet i fylket finner at det er grunnlag for en alvorligere reaksjon, skal saken oversendes Statens helsetilsyn som kan ilegge advarsel, vedta suspensjon eller inndragelse av autorisasjon.

Dersom tannlegen er medlem av NTF, kan foreningen ilegge reaksjoner for overtredelse av våre Etske reglers § 4 som lyder slik: «En pasient må fritt kunne velge tannlege. Tannlegen kan bare avslå å ta en pasient under behandling når det foreligger rimelig grunn for dette... En tannlege bør ikke utelukke bestemte grupper av pasienter fra sin praksis...»

Offentlig ansatte og private tannleger med offentlig tilskudd/avtaler

Også her er det mulighet for nektelse hvis man har saklig grunn, men plikten går noe lenger. Hva som er saklig grunn innenfor denne sektor, må avgjøres i det enkelte tilfellet.

Knut S. Kjølstad
advokat, NTF